

**İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUDUĞUNU ANLAMA
DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE BELİRLENMESİ**

***DETERMINATION OF READING COMPREHENSION LEVELS OF FOURTH GRADE
STUDENTS IN TERMS OF SOME VARIABLES***

Yrd. Doç. Dr. Hatice DEĞİRMENCİ GÜNDOĞMUŞ

Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı,
haticedegirmenci07@gmail.com, Aksaray/Türkiye

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre belirlenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri metnin türüne, cinsiyete ve metni okumak için harcanan süreye göre incelenmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu ilkokul dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 262 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kuşdemir (2014) tarafından geliştirilen "Okuduğunu Anlama Testi" kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımlı gruplar için t-testi ve bağımsız gruplar için t-testinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin hikâye edici ve bilgilendirici metinlerde benzer başarı gösterdikleri; kız öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinin erkek öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinden daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği; öğrencilerin hikâye edici metinleri bilgilendirici metinlere göre daha uzun sürede okudukları ve bu süre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerinin artırılması için çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, okuduğunu anlama, ilkokul öğrencileri.

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the level of reading comprehension of the students who are studying in the fourth grade of primary school according to some variables. The level of reading comprehension of the students in terms of the purpose of the study was examined according to the time spent reading the text, the sex and the text. The survey model was used in the study. The study group of this study is composed of 262 students who are studying in the fourth grade of elementary school. The "Reading Comprehension Test" developed by Kuşdemir (2014) was used as a data collection tool. Descriptive statistics, t-test for dependent groups and t-test for independent groups were used in the analysis of the data. As a result of the research, the students who participated in the research showed similar success in storytelling and informative texts; the level of comprehension of the female students was higher than that of the male students, and there was a statistically significant difference; it is seen that the students read the storytelling texts longer than the informative texts and this time difference is statistically significant. Based on the results of the research, various suggestions are made to increase the level of understanding of the fourth-grade students in primary school.

Key words: Reading, understanding, reading comprehension, primary school students.

1. GİRİŞ

İnsanın varlığını fark etmesi, bu doğrultuda yaşamını anlamlandırması, içinde bulunduğu dönemde meydana gelen değişimleri takip etmesi, değişimlere uyum sağlaması, yaşadığı toplum için yararlı bir birey olmak istemesi okuma ile mümkündür. Okuma nedir ve nasıl gerçekleşir sorusu ile bireylerin hayatındaki yeri ve önemi üzerine geçmişten günümüze belirli yaklaşımlar doğrultusunda pek çok tanım yapılmıştır.

Türk Dil Kurumu [TDK] (2018) tarafından bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirme şeklinde ifade edilen okuma; Akyol'a (2007) göre ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma sürecidir. Okuma, küçük yaşlardan itibaren bireylerin soyut kavramlar elde etmesini; anlama, yorumlama ve sonuç çıkarma yeteneklerini geliştirmesini sağlamaktadır (Calp, 2010). Okuma sürecinde amaç düşünme, yorumlama, ifade etme yani anlama olduğundan farklı bilişsel beceri ve süreçleri gerektirmektedir.

Başarılı bir okuma süreci okuduğunu anlamayı gerektirmektedir. Okuduğunu anlama; okuyucunun ön bilgileri ile metinlerden öğrendiklerini sentezleyerek yeni düşünceye ulaşmasıdır (Akyol, 2005). Bu süreci Harris ve Hodges (1995) yeni bilgilerle eski bilgilerin harmanlanarak ifade edilmesi, Burns, Roe ve Smith (2002) okuyucunun metni anlamlandırmak için okuma stratejilerini kullanma süreci, Brasell ve Rasinski (2008) metinden bilgiyi çıkarma, anlama veya bilgiyi gösterecek bir şeyler yapma yeteneği, Güneş (2009) ise okunan bilgilerin zihinsel işlem sürecinden geçirilerek elde edilen anlamın okurun geçmiş bilgileriyle birleştirilip zihinde yapılandırılması şeklinde ifade etmiştir. Bu süreçte okuyucunun ilgi, ön bilgi ve okuma durumları metnin anlaşılmasında etkilidir (Akyol, 2007).

Okurken kelimeleri tanıyarak anlamlarını ifade etmek, ön bilgilerini okuma ortamına getirmek, resimler, grafikler gibi metin özelliklerinin kullanım şeklini bilmek, okunan metni daha önceden okunmuş birbiriyle tematik ilişkili olan metinlerle ilişkilendirmek ve stratejik okuma yapabilmek, okuduğunu anlama sürecinde etkili olmaktadır (Lapp ve Fisher, 2009).

Ders kitaplarında hikâye edici ve bilgilendirici metinler bulunmaktadır. Okuyucuya bilgi sunan, okuyucunun düşüncelerini değiştirmeyi veya kuvvetlendirmeyi hedefleyen (Aktaş ve Gündüz, 2004) bilgilendirici metinlerin anlatımları açık ve net olup yapıları genellikle neden-sonuç, olumlu-olumsuz karşılaştırmalar, tanımlamalar, sıralamalar, açıklama, sorun-çözüm, inceleme, delil sunma vb. olmaktadır. Amacı herhangi bir konu ile ilgili bilgi vermek olan bilgilendirici metinler, makale, eleştiri, deneme, gezi yazıları, röportaj, günlük, anı, fıkra, mektup gibi türlerdir. Hikâye edici metinler okuyucunun yaşamını zenginleştiren, roman, masal öykü gibi türleri olan okuru bulunduğu ortamdan farklı bir ortama taşıyarak hayal dünyasını geliştiren metinlerdir (Güneş, 2013). Hikaye edici metinler olayın ne zaman ve nerede gerçekleştiği hakkında bilgi veren "Sahne" aşaması; metinde geçen ve olayın akışını etkileyen kahramanların tanıtıldığı "Ana ve yardımcı karakterler" aşaması; metindeki problemi başlatan ve metnin temelini oluşturan "Olay" aşaması; olayın çözümüne ilişkin gerçekleştirilen etkinlikler "Problem çözme teşebbüsleri" aşaması; metinde anlatılanların tümünü içinde barındıran tutarlı olması gereken "Sonuç" aşaması; metinden çıkarılan düşünceyi temsil eden "Ana fikir" aşaması ve son olarak ana karakterin ve okuyucunun metin hakkındaki görüşlerini bildiren "Tepki" aşamasını içermektedir (Akyol, 2006).

Okunan yazıların biçimleri ve özellikleri hakkında okuyucuya bilgi vermek amacıyla metin türleri oluşturulmuştur. Okuyucunun metnin türünü bilmesi, bilinçli olmasına ve okuduğu metni kolay anlamasına yardımcı olur (Peregoy ve Boyle, 2000). Bu nedenle metin türlerinin öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmanın amacı, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin bilgilendirici ve hikâye edici metinlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri metnin türüne göre farklılık göstermekte midir?
2. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri metinleri okumak için harcadıkları süreye göre farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin bilgilendirici ve hikâye edici metinlere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Geçmişte ya da günümüzde mevcut olan durumun herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmeden betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olan tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve mevcut haliyle tanımlanır (Karasar, 2017; Fraenkel ve Wallen, 2003).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında ilkökul dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 262 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma grubundaki öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kız	127	48,5
Erkek	135	51,5
Toplam	262	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 262 öğrencinin 127’sinin (%48,5) kız; 135’inin (%51,5) erkek öğrenci olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Kuşdemir (2014) tarafından geliştirilen “Okuduğunu Anlama Testi” başlıklı ölçek gerekli izin alınarak kullanılmıştır. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek açık uçlu 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte hikâye edici metin olarak Selim Hancıoğlu tarafından yazılan “Boğaç Han”; bilgilendirici metin olarak Metin Özdamarlar tarafından düzenlenen “Bembeyaz Bir Dünya” başlıklı metin kullanılmıştır.

“Okuduğunu Anlama Testi”nde kullanılacak metinleri belirlemek için MEB Talim Terbiye Kurulu’nun onay verdiği 4. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler okunmuş ve metin yapıları incelenmiştir. Ayrıca 4. Sınıf Türkçe dersine yönelik kaynak kitaplar, 9-10 yaş çocuklarına uygun hikâye kitapları ve çocuk dergileri gözden geçirilmiştir. Okuduğunu anlama testine uygun olabileceği düşünülen 12 hikâye edici ve bilgi verici metin belirlenmiştir. Yapılan ön inceleme sonucu metinlerden üçü çıkarılarak kalan 9 metin düzenlenerek uzman görüşüne hazır hale getirilmiştir. Belirlenen metinlerin okuduğunu anlama testine uygun olup olmadığını anlayabilmek için, araştırmacı tarafından “Metin İnceleme Formu” hazırlanmıştır. Her metin “Metin İnceleme Formu” eşliğinde Türkçe öğretimi alanında çalışan akademisyen ve sınıf öğretmenlerinden oluşan 7 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların görüşlerine göre metinlerin Metin İnceleme Formu’ndan aldıkları puanlar hesaplanmış ve yüksek puan alan iki metnin okuduğunu anlama testinde kullanılmasına karar verilmiştir. Okuduğunu anlama testinde kullanılan metinlerle ilgili bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Okuduğunu Anlama Testinde Kullanılan Metinlerin Genel Özellikleri

Metnin Adı	Metnin Türü	Metnin Yazarı	Metnin Bulunduğu Kaynak Kitap
Bembeyaz Bir Dünya	Bilgilendirici Metin	Metin Özdamarlar	Güzel Ülkem Türkiye
Boğaç Han	Hikâye Edici Metin	Selim Hancıoğlu	Dede Korkut (Gençler İçin Seçme Eserler)

Okuduğunu anlama testi maddeleri hazırlanırken metindeki ana fikrin belirlenmesi, metne yönelik tahminler yapılabilmesi, ön bilgileri kullanabilme, hikâye unsurlarının tespiti, görsel okuma ve sebep-sonuç ilişkisini kurma gibi okuduğunu anlama becerilerini kapsamasına dikkat edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Okuduğunu Anlama Testi’nden elde edilen verilerin hangi test ile analiz edileceğine karar vermek için öncelikle verilerin normal dağılım gösterim göstermediği belirlenmiştir. Değişkenlerin her birine yönelik çarpıklık ve basıklık katsayısı değerleri hesaplanarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine karar verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre ölçeğin tamamının ve alt boyutların çarpıklık ve basıklık

katsayıları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek ve gruplara ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları

	f	Standart Sapma	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Hikâye Edici Metin için Süre	262	00:01:51	0,93	0,57
Bilgilendirici Metin için Süre	262	00:01:45	0,89	0,47
Hikâye Edici Metin için Toplam Puan	262	4,25	-0,23	-0,68
Bilgilendirici Metin için Toplam Puan	262	4,52	0,09	-0,50
Okuduğunu Anlama Puanı	262	7,87	-0,10	-0,55

Tablo 3 incelendiğinde Okuduğunu Anlama Testinin tamamında ve her bir alt gruplarda yer alan 262 veriye ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarının -0,68 ile 0,93 değerleri arasında değiştiği görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları -1,5 ile +1,5 arasında olduğu durumlarda veri seti normal dağılım göstermektedir (George ve Mallery, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2013). Buna göre Okuduğunu Anlama Testinin tamamında ve her bir alt gruplarda yer alan 262 öğrenciden elde edilen veri setinin normal dağılım göstermektedir. Bu nedenle yapılan analizlerde parametrik testlerden yararlanılmıştır.

Öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin metnin türüne ve metinleri okumak için harcadıkları süreye göre farklılık gösterip göstermediği bağımlı gruplar t -testi ile; cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız gruplar t -testi ile incelenmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Düzeylerinin Metnin Türüne Göre İncelenmesi

Araştırmanın birinci alt probleminde “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri metnin türüne göre farklılık göstermekte midir?” sorusu incelenmiştir. Alt probleme yönelik olarak yapılan analiz sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin okuduğunu anlama testinde metnin türüne göre t-testi sonuçları

Metnin Türü	f	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Hikâye edici	262	10,16	4,25	261	1,507	0,133
Bilgilendirici	262	9,79	4,52			

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinde metnin türüne göre anlamlı farklılık yoktur ($t(261)= 1,507$; $p>0,05$). Her ne kadar hikâye edici metnin ortalaması ($\bar{X} = 10,16$) bilgilendirici metnin ortalamasından ($\bar{X}=9,79$) yüksek olsa da bu farkın istatistiksel olarak önemli olmadığı söylenebilir. Kısaca araştırmaya katılan öğrencilerin hikâye edici ve bilgilendirici metinlerde benzer başarı gösterdikleri söylenebilir.

3.2. Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Araştırmanın ikinci alt problemi “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” olarak belirtilmiştir. Bu alt probleme yönelik yapılan t-testi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin okuduğunu anlama testinde cinsiyete göre t-testi sonuçları

Cinsiyet	f	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kız	127	21,17	7,86	260	2,463	0,014
Erkek	135	18,80	7,73			

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t(260)= 2,463$; $p<0,05$). Kız öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyi ($\bar{X} = 21,17$) erkek öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinden ($\bar{X} = 18,80$) daha yüksektir ve bu fark kız öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlıdır. Kısaca kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okuduğunu anlama düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.3. Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Düzeylerinin Metinleri Okumak İçin Harcadıkları Süreye Göre İncelenmesi

Araştırmanın üçüncü alt problemi “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri metinleri okumak için harcadıkları süreye göre farklılık göstermekte midir?” olarak belirtilmiştir. Bu alt probleme yönelik yapılan t-testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin okuduğunu anlama testinde metinleri okumak için harcadıkları süreye göre t-testi sonuçları

Cinsiyet	f	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Hikâye edici	262	00:05:47	00:01:51	261	5,009	0,000
Bilgilendirici	262	00:05:12	00:01:45			

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinde metinleri okumak için harcadıkları süreye göre anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t(261)= 5,009$; $p<0,05$). Öğrencilerin hikâye edici metinleri okuma süreleri ($\bar{X} = 00:05:47$) bilgilendirici metinleri okuma sürelerinden ($\bar{X} = 00:05:12$) daha yüksektir. Kısaca öğrencilerin hikâye edici metinleri bilgilendirici metinlere göre daha uzun sürede okudukları ve bu süre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlandığı çalışmada okuduğunu anlama düzeylerinin ortalaması hikâye edici metinde bilgilendirici metne göre yüksek olsa da bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Kısaca çalışmaya katılan öğrencilerin hikâye edici ve bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlama düzeylerinin benzer olduğu yani öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin metnin türüne göre farklılık göstermediği söylenebilir. Bu sonuç Yıldırım, Yıldız, Ateş ve Rasinski (2010) tarafından yapılan çalışmadan elde sonuç ile farklılık göstermektedir.

Bilgi vermeye dayalı metinlerin öğretimi ve anlaşılması, yapılarından dolayı hikâye etmeye dayalı metinlerden daha zor (Akyol, 2006) olmasına rağmen bu çalışmada öğrencilerin metnin türüne göre okuduğunu anlama düzeylerinin ortalama puanlarına göre öğrencilerin her iki metin türünde de zorlandıkları görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Kız öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinin erkek öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinden daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinde metinleri okumak için harcadıkları süreye göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin hikâye edici metinleri bilgilendirici metinlere göre daha uzun sürede okudukları ve bu süre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda; okuduğunu anlama becerilerine gereken önem verilmeli ve ilkökulda kazandırılmalıdır. Okuma ve yazma öğretiminden sonra ilkökulun ilerleyen sınıflarında okuduğunu anlama becerilerini kazandırma öğretimine devam edilmelidir.

Öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin metnin türüne göre incelendiği bu çalışmanın benzeri farklı yaşlardaki öğrencilerle tekrar edilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2004). Yazılı Ve Sözlü Anlatım. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2005). Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akyol, H. (2006). Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akyol, H. (2007). Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi. (6. Baskı) Ankara: Pegem Akademi
- Brassell, D. & Rasinski T. (2008) Comprehension Thats Work. Huntington Beach: Shell Education
- Burns, P. C., Roe, B. D. & Smith, S. H. (2002). Teaching Reading İn Today's Elementary Schools. New York: Houghton Mifflin Company.
- Calp, M. (2010). Özel EĞİTİM ALANI OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference, 17.0 Update (10a ed.) Boston: Pearson
- Güneş, F. (2009). Hızlı Okuma Ve Anlamı Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1 (1), 1-12.
- Harris, T. L., & Hodges, R.E. (Eds.). (1995). The Literacy Dictionary: The Vocabulary Of Reading And Writing. Newark, Delaware: International Reading Association.

- Kuşdemir, Y. (2014). Doğrudan Öğretim Modeli'nin İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Lapp, D., & Fisher, D. (Eds). (2009). Essential Readings on Comprehension. Newark, DE: International Reading Association.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013) Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston. Pearson Education.
- TDK, Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi:25.02.2018)
- Yıldırım, K., Yıldız, M., Ateş, S. & Rasinski, T. (2010). İlköğretim beşinci sınıf Türk öğrencilerin metin türlerine göre okuduğunu ve dinlediğini anlama düzeyleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,10, 1855-1891.
- Peregoy, S. F., & Boyle, O. F. (2000). English learners reading English: What we know, what we need to know. Theory into practice, 39(4), 237-247.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2003). Action research. How to design and evaluate research in education, 571-597.
- Karasar, N. (2017). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara, Nobel Yayıncılık.